

Tilläggsbudget 1 för 2007

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens förslag till tilläggsbudget 1 för år 2007, jämte motioner.

Regeringens förslag

Förändring av anslagsbelopp

Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser, m.m.

Regeringen föreslår att anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser, m.m.* minskas med 2 000 000 kr för att bidra till att finansiera ökningen av anslaget 6:9 *Nämnder m.m.*

Anslaget föreslås även få användas för vissa avvecklingskostnader inom Totalförsvarets forskningsinstitut och Totalförsvarets pliktverk. Kostnadsreduktioner ska genomföras inom försvarsförvaltningen. Detta innebär att personal och lokaler måste avvecklas inom bl.a. Totalförsvarets forskningsinstitut och Totalförsvarets pliktverk. Kostnadsreduktionerna ska vara fullt uppnådda senast vid utgången av 2008. Avvecklingskostnaderna som uppstår ryms inte inom de berörda myndigheternas ekonomiska ramar. Kostnadsreduktionerna ska leda till att Försvarsmaktens utgifter minskar i motsvarande grad. Försvarsmakten bör av denna anledning bidra till finansieringen av avvecklingskostnaderna.

Nämnder m.m.

Regeringen föreslår att anslaget 6:9 *Nämnder m.m.* ökas med 4 000 000 kr. Anslaget 6:6 *Försvarets radioanstalt* minskas med 2 000 000 kr.

Regeringen har i propositionen En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2006/07:63) lämnat förslag till lag om ändring i lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet samt förslag till lag om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Till följd av dessa förslag får

Försvarets underrättelsenämnd utökade uppgifter. Kravet på att utföra en fortlöpande och mer ingående kontroll och uppgiften att pröva tillstånd till inriktning av signalspaning medför organisatoriska förändringar och behov av administrativt stöd. Anslaget 6:9 *Nämnder m.m.* bör därför ökas med 4 000 000 kr. Finansiering sker genom att anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* minskas med 2 000 000 kr och att anslaget 6:6 *Försvarets radioanstalt* minskas med 2 000 000 kr.

Ersättning för räddningstjänst m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 080 000 kr.

Regeringen föreslår att anslaget 7:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* ökas med 18 000 000 kr.

Återstående kostnader för de omfattande räddningstjänstinsatser som genomfördes 2006, orsakade av skogsbränder, vägras och översvämningar, beräknas bli högre än vad som rymms inom det för ändamålet uppförda anslaget. För att kunna reglera dessa kostnader under 2007 behöver därför anslaget 7:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* ökas med 18 000 000 kr. Finansiering sker genom att anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med motsvarande belopp.

Krisberedskap

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 711 976 000 kr.

Regeringen föreslår att anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med 268 000 000 kr.

Anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med 18 000 000 kr för att finansiera ökningen av anslaget 7:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* Anslaget minskas med ytterligare 250 000 000 kr för att finansiera ökningen av anslaget 7:6 *Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet*. Sammantaget bör därmed anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med 268 000 000 kr.

Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 35 000 000 kr.

Regeringen föreslår att anslaget 7:6 *Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet* ökas med 250 000 000 kr.

I samband med utbyggnaden och driftstarten av det s.k. Rakelsystemets inledande etapper har behov av förstärkningsåtgärder identifierats avseende driftsäkerhet vid bortfall av el och radiotäckning i särskilda utrymmen,

såsom bil- och järnvägstunnlar. Vidare är de faktiska kostnaderna för investeringar större än vad som ursprungligen beräknades. Därför behöver ytterligare medel tillföras. Anslaget 7:6 *Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet* bör därför ökas med 250 000 000 kr.

Finansiering sker genom att anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med motsvarande belopp.

Bemyndiganden

Materiel och anläggningar

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 17 600 235 000 kr. Vidare har regeringen ett bemyndigande att besluta om beställningar som inklusive tidigare gjorda beställningar medför behov av framtida anslag på högst 40 900 000 000 kr.

Regeringen föreslår att regeringen under 2007 för anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar* får besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda beställningar medför behov av framtida anslag på högst 45 250 000 000 kr efter 2007.

Regeringen föreslår att regeringen under 2007 får besluta om beställning av ombyggnad av upp till 31 stycken JAS 39 A/B till JAS 39 C/D och ett demonstratorprogram för eventuell vidareutveckling av JAS 39 Gripen samt om luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass.

En handlingsplan för *vidmakthållande och vidareutveckling av JAS 39 Gripen* har utformats av Försvarmakten och medel för detta ingår i den långsiktiga materielplanen. Handlingsplanen består dels av en ombyggnad av 31 stycken JAS 39 A/B till JAS 39 C/D åren 2007–2013, dels av ett demonstratorprogram åren 2007–2010 som syftar till att kartlägga och utgöra grund för framtida möjliga beslut om vidareutveckling. Regeringen beräknar kostnaden för detta till ca 4,1 miljarder kronor.

Regeringen konstaterar också att handlingsplanen *stöder exportsatsningar* genom att potentiella exportländer ser en tydlig signal om satsning på JAS 39 Gripen eftersom produktionen förlängs, ett antal JAS 39 A/B kan nyttjas för export samt att befintliga och potentiella exportkunder genom *demonstratorprogrammet* får kunskap om utvecklingspotentialen i Gripensystemet.

Luftförsvarsförmågan är en grundförutsättning för ytstridsfartygens möjlighet att lösa sina uppgifter. Med luftförsvarsförmåga avses skydd av eget fartyg och områdesskydd. Anskaffningen av *luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass* föreslås genomföras i form av en direktanskaffning av på marknaden befintligt system.

De beskrivna materielobjekten innebär att ramen för beställningsbemyndigandet 2007 behöver utökas med 4 350 000 000 kr.

Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 39 850 000 kr. Vidare har regeringen ett bemyndigande att besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kr.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2007 för anslaget 7:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kr efter 2007.

Kommunerna kan hos Statens räddningsverk ansöka om statsbidrag för åtgärder som de har utfört eller avser att utföra för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

För att stimulera kommunerna att utföra förebyggande åtgärder kan hälften av bidraget för planerade men ännu inte utförda åtgärder betalas efter att slutligt beslut har fattats. Resterande del utbetalas när åtgärderna utförts och är slutbesiktigade. Eftersom det slutliga bidraget inte betalas ut förrän projektet är slutbesiktigt uppkommer ofta förskjutningar i utbetalningarna. Statens räddningsverk har därmed utestående betalningsåtaganden som leder till utgifter efter innevarande budgetår för vilka myndigheten ännu inte tilldelats anslag. Bemyndiganderamen avseende anslaget 7:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* behöver ökas med 10 000 000 till 25 000 000 kr så att Statens räddningsverk kan ingå de åtaganden som är nödvändiga för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Motionerna

I *motion 2006/07:Fi6 av Mona Sahlin m.fl. (s)* pekar Socialdemokraterna på att regeringen i 2007 års ekonomiska vårproposition föreslår att bemyndiganderamen för materiel och anläggningar ökas med 4,35 miljarder kronor samt att regeringen under 2007 får besluta om ombyggnad av 31 stycken JAS-plan och luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass. I de årliga budgetpropositionerna ska regeringen redovisa ett samlat ställningstagande till investeringsplan. Motionärerna pekar på att de nu föreslagna objekten inte fanns redovisade i budgetpropositionen för 2007 och att regeringen inte har redovisat någon ny samlad investeringsplan i vårpropositionen. Socialdemokraterna vill därför göra *en samlad bedömning* när regeringen i kommande budgetproposition redovisar de ekonomiska konsekvenserna av samtliga planerade beställningar de kommande åren. Utgångspunkten är att investeringsplanen ska omfatta de materielprojekt som är nödvändiga för att de i de socialdemokratiska förslagen i försvarsbesluten prioriterade uppgifterna ska kunna genomföras.

I *motion 2006/07:Fi10 av Mona Sahlin m.fl. (s)* yrkandena 2 och 3 yrkar Socialdemokraterna sålunda på att riksdagen avslår dels regeringens förslag att få beställa ombyggnad av 31 stycken JAS-plan och luftvärnsrobot-system till korvett av Visbyklass, dels att beställningsbemyndigandet för 2007 utökas med 4,35 miljarder kronor.

I *motion 2006/07:Fi7 av Lars Ohly m.fl. (v)* anser Vänsterpartiet att det vid nuvarande låga hotbild mot Sverige inte är rimligt att genomföra satsningar av miljardbelopp på befintliga JAS-flygplan, speciellt inte om motivet är att upprätthålla hög kompetens hos flygvapnet. I stället bör resurser till fler flygtimmar och utökade förbandsövningar avdelas. Därför bör förslaget att bygga om upp till 31 stycken JAS 39 A/B till JAS 39 C/D och ett demonstratorprogram för eventuell vidareutveckling av JAS 39 Gripen samt om luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass avslås.

Regeringen beskriver dessutom materielsatsningarna som en del av att öka stödet för svensk vapenexport. Vänsterpartiet anser att detta är en mycket olycklig och omdömeslös politik. Sverige är ett föregångsland i fråga om fattigdomsbekämpning och global utveckling. Denna position undergrävs genom att Sverige exporterar vapen samtidigt som vi ger bistånd till återuppbyggnad efter väpnade konflikter. Dessutom är detta i praktiken skattepengar som via Försvarsmakten ska finansiera vapenproducenters marknadsföring i främmande länder

I *motion 2006/07:Fi11 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp)* yrkandena 3–5 anføres att Försvarsmakten i budgetunderlaget för 2007 har redovisat en handlingsplan för fortsatt inriktning för JAS 39 Gripen. Målet för denna handlingsplan har varit att skapa en enhetlig och antalsmässigt reducerad flygplansflotta bestående av totalt 100 stycken JAS 39 C/D genom ombyggnad av 31 stycken befintliga JAS 39 A/B.

JAS-projektet har hittills kostat skattebetalarna över 100 miljarder kronor, och någon ytterligare satsning är inte motiverad. Staten har under tidigare år köpt in för många JAS-plan, vilket har fått till följd att halva JAS-flottan inte används. Sverige har redan i dag 69 toppmoderna JAS-plan, och en satsning på ytterligare 31 plan inte är försvarbar ur ett ekonomiskt perspektiv.

Ett syfte som regeringen har flaggat för är att exporten av JAS-plan ska öka. Det är enligt Miljöpartiet helt uppenbart att regeringens syfte med ombyggnaden av 31 stycken JAS 39 Gripen till C/D-standard är att låta JAS marknadsföras på den internationella marknaden för att öka exporten.

När det gäller materielanskaffning till de marina stridskrafterna erinrar Miljöpartiet om att regeringens föreslagna insatsorganisation omfattar bl.a. fyra operativa ubåtar (varav två av Gotlands- och två av Södermanlandsklass) och sju ytstridsfartyg (varav fyra av Visby-, två av Stockholms- och ett av Göteborgsklass). Miljöpartiet finner detta märkligt på flera sätt. Varför har regeringen föreslagit att man ska fullfölja anskaffningen av korvet-

ter av Visbyklass utan att motivera de operativa skälen till detta? Dessa nya operativa skäl och bedömningar måste redovisas innan riksdagen kan ta ställning till lämpligheten i detta förslag.

Regeringens förslag om att få beställa ombyggnad av upp till 31 JAS 39 Gripen till C/D-standard och luftvärnssystem till Visbykorvetterna samt ett utökat beställningsbemyndigande för materiel för 2007 bör avslås.

Utskottets överväganden

Ändrade anslagsbelopp

Utskottet konstaterar att inga motioner har väckts rörande regeringens förslag till ändrade anslagsbelopp inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Utskottet finner för egen del inte heller skäl att invända mot förslagen.

Försvarsutskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Beställningsbemyndiganden

Försvarsutskottet vill inledningsvis erinra om att finansutskottet vid flera tillfällen nyligen har behandlat vissa principiella frågor rörande riksdagens och regeringens beredning av beställningsbemyndiganden och därvid bl.a. understrukit betydelsen av en lika noggrann beredning av bemyndiganden som av anslagsäskanden.

Regeringen begär riksdagens bemyndigande att under 2007 få besluta om

- beställning av ombyggnad av *upp till* 31 stycken JAS 39 A/B till JAS 39 C/D
- ett demonstratorprogram för eventuell vidareutveckling av JAS 39 Gripen
- luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass.

Regeringen begär vidare att ramen för beställningsbemyndigande 2007 för anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar* får utökas med 4 350 000 000 kr så att det sammanlagda behovet av framtida anslag ökar till högst 45 250 000 000 kr efter 2007.

Bakgrunden till förslagen är en handlingsplan, som har utformats av Försvarsmakten, för att vidmakthålla och utveckla flygvapnets stridsflygplan efter det att samtliga beställda JAS 39 Gripen är slutlevererade till det svenska försvaret.

Försvarsutskottet delar regeringens bedömning att den föreslagna planen för närvarande synes vara det mest kostnadseffektiva sättet att långsiktigt vidmakthålla och vidareutveckla JAS 39 Gripen. Eftersom alla plan efter *ombyggnaden* blir av samma typ – JAS 39 C/D – minskar kostnaderna för underhåll och vidmakthållande. Flygplanen ges även en längre livslängd än vad som annars skulle vara fallet. Stridsflygdivisionerna får även ökad operativ effekt eftersom flygplanets prestanda ökar inom en rad områden, t.ex. ökad vapenlast och längre räckvidd. En förutsättning för att svenska flygstridskrafter ska få delta i internationella fredsfrämjande uppdrag är att

de har en samverkansförmåga (*interoperabilitet*) med de system som ingår i Nato. De föreslagna åtgärderna innebär att samtliga stridsflygplan ges en sådan samverkansförmåga.

Utskottet noterar att det bemyndigande som ges till regeringen såvitt avser konvertering av JAS 39 Gripen, gäller upp till 31 flygplan. Inom ramen för detta finns möjligheter att över tid vidmakthålla en handlingsfrihet när det gäller den närmare dimensioneringen och utformningen av flygstridskrafterna.

Den totala flygplansparken bör kunna reduceras till ca 100 flygplan. Därmed kan Försvarsmakten långsiktigt upprätthålla fyra stridsflygdivisioner med JAS 39 Gripen, vilket riksdagen har beslutat ska ligga till grund för försvarsplaneringen. I antalet finns även en reserv för haverier samt vissa utbildningsändamål.

Det föreslagna *demonstratorprogrammet* under åren 2007–2010 syftar till att genom kunskapsuppbyggnad kartlägga och utgöra grund för kommande beslut om en eventuell vidareutveckling av flygplanssystemet efter år 2020. Utskottet bedömer att kostnaden för en framtida – mer omfattande – modifiering av JAS 39 C/D är betydligt lägre än att ersätta dem med ett – sannolikt utländskt – nytt stridsflygplanssystem omkring år 2020. Demonstratorprogrammet ska genomföras i samarbete med internationella partner. Det är vidare en fördel att exportansträngningarna stöds eftersom potentiella kunder får kunskap om Gripensystemets utvecklingspotential.

Regeringen beräknar kostnaden för dessa åtgärder till ca 4,1 miljarder kronor.

Luftförsvarsförmågan är en grundförutsättning för ytstridsfartygs möjligheter att lösa sina uppgifter. *Utskottet* anser det angeläget att de fem kustkorvetter av Visbyklass som är under serieleverans blir utrustade med ett modernt *luftvärnsrobotsystem*, vilket förutsattes i de ursprungliga planerna. Anskaffningen av luftvärnsrobotsystemet bör genomföras i form av en direktanskaffning av på marknaden befintligt system.

Socialdemokraterna framhåller i *motion 2006/07:Fi6 av Mona Sahlin m.fl. (s)* betydelsen av *en samlad bedömning* av alla materielanskaffningsfrågor när regeringen i kommande budgetproposition redovisar de ekonomiska konsekvenserna av *samtliga* planerade beställningar de kommande åren, för att kunna ta ställning till de nu aktuella förslagen. I avvaktan på en sådan samlad redovisning vill Socialdemokraterna avslå regeringens förslagen.

Finansutskottet har pekat på betydelsen av grundlig beredning av beställningsbemyndigandena av både regeringen och riksdagen, vilket innebär att regeringen får sätta staten i skuld.

Ett enigt försvarsutskott har vid upprepade tillfällen påtalat riksdagens behov av en transparent materielplanering och redovisning, dvs. ett tydligare beslutsunderlag, för att kunna ta ställning till förslagen till beställningsbemyndiganden, dvs. de långsiktiga betalningsåtagandena, till investerings-

planen och till behovet av anslagsmedel. Det är en förutsättning för att riksdagen ska kunna utöva finansmakten. Utskottet räknar därför med att en samlad redovisning ska finnas med kommande budgetproposition.

Utskottet tillstyrker att riksdagen lämnar de nu aktuella begärda bemyndigandena.

Stockholm den 22 maj 2007

På försvarsutskottets vägnar

Rolf Gunnarsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Michael Hagberg (s), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Rolf K Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Avvikande meningar

1. Bemyndigande för materiel och anläggningar (s)

Peter Jonsson (s), Michael Hagberg (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Inger Jarl Beck (s) och Peter Jeppsson (s) anför:

De nu föreslagna objekten fanns inte redovisade i budgetpropositionen för 2007. Regeringen har inte redovisat någon ny samlad investeringsplan i vårpropositionen. Vi socialdemokrater vill därför göra *en samlad bedömning* när regeringen i höstens budgetproposition redovisar de ekonomiska konsekvenserna av *samtliga* planerade beställningar de kommande åren, innan vi tar ställning till de nu aktuella materielprojekten.

Vi förordar därför att riksdagen avslår de bemyndiganden som regeringen nu begär. Utgångspunkten är att investeringsplanen ska omfatta de materielprojekt som är nödvändiga för att de i de socialdemokratiska förslagen i försvarsbesluten prioriterade uppgifterna ska kunna genomföras.

2. Bemyndigande för materiel och anläggningar (v)

Gunilla Wahlén (v) anför:

Mot bakgrund av den låga hotbild som finns mot Sverige är det inte rimligt att genomföra satsningar av miljardbelopp på befintliga JAS-flygplan, speciellt inte om motivet är att upprätthålla hög kompetens hos flygvapnet. I stället bör resurser till fler flygtimmar och utökade förbandsövningar avdelas. Därför bör förslaget att bygga om *upp till* 31 stycken JAS 39 A/B till JAS 39 C/D och ett demonstratorprogram för *eventuell* vidareutveckling av JAS 39 Gripen samt om luftvärnsrobotsystem till korvett av Visbyklass *avslås*.

Regeringen beskriver dessutom materielsatsningarna som en del av att öka stödet för svensk vapenexport, vilket är olycklig och omdömeslös politik. Sveriges position som ett föregångsland i fråga om fattigdomsbekämpning och global utveckling undergrävs. Dessutom är detta i praktiken skattepengar som via Försvarsmakten ska finansiera ett stöd till vapenproducenters marknadsföring i främmande länder.

3. Bemyndigande för materiel och anläggningar (mp)

Peter Rådberg (mp) anför:

JAS-projektet har hittills kostat skattebetalarna över 100 miljarder kronor. Någon ytterligare satsning är inte motiverad. Staten har under tidigare år köpt in för många JAS-plan, vilket har fått till följd att halva JAS-flottan inte används. Sverige har redan i dag 69 toppmoderna JAS-plan, och en satsning på ytterligare 31 plan är inte försvarbar.

Det är helt uppenbart att regeringens syfte med ombyggnaden av upp till 31 stycken JAS 39 Gripen är att låta JAS marknadsföras på den internationella marknaden, för att öka exporten.

När det gäller anskaffning till de marina stridskrafterna har regeringen föreslagit att man ska fullfölja anskaffningen av korvetter av Visbyklass och ny beväpning av dessa *utan* att motivera de operativa skälen till detta.

Regeringens förslag att få beställa ombyggnad av upp till 31 JAS 39 Gripen till C/D-standard och luftvärnssystem till Visbykorvetterna samt ett utökat beställningsbemyndigande för materiel för 2007 bör avslås.